

1 / 2012 MARTS

social forskning

**ROS, ANERKENDELSE
ELLER 'HUNDETRÆNING'**

**MED GERTRUD OG SOFIE
PÅ PLEJEHJEM**

**UDLEJNINGSREDSKABER
I KAMPEN MOD GHETTOER**

NYT FRA SFI

SFi

DET NATIONALE
FORSKNINGSCENTER
FOR VELFÆRD

INDHOLD

- 3** Kunsten at lede lærere
- 4** Ros, anerkendelse eller 'hundetræning'
- 6** Traditionalisterne, lederaspiranterne og de sociale
- 7** Fra livsfare til livsglæde
- 8** Med Gertrud og Sofie på plejehjem
- 10** Viden om effekter: Virker det? Og hvad er "det", der virker?
- 12** Vi vil være specialister i kontrollerede forsøg
- 13** Tidlig indsats kan forkorte sygefravær
- 14** Udsatte unge ud af kælderens
- 15** Det kniber med dialogen om lønforskelle på arbejdspladsen
- 16** Udlejningsredskaber i kampen mod ghettoer
- 18** Børns helbred påvirker forældres parforhold
- 20** Colloquium i København

KRONIKKEN

FORSKERKOMMENTAR

social

forskning

1 / 2012 MARTS

SFI

DET NATIONALE
FORSKNINGSCENTER
FOR VELFÆRD

Hertuf Trolles Gade 11
DK-1052 København K
Telefon 33 48 08 00
Fax 33 48 08 33
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

Social Forskning udgives af
SFI – Det Nationale Forskningscenter for
Velfærd for at orientere om resultaterne af
centerets arbejde.

REDAKTION:
Ulla Haahr (ansvarshavende)
Carsten Wulff
Mads Andersen Høg
Trine Jørgensen

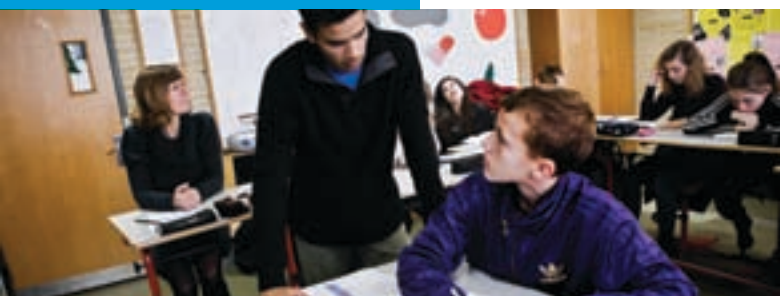
ABONNEMENT:
Social Forskning er gratis og udkommer
med fire ordinære numre om året.
Abonnement på de ordinære numre kan
tegnes ved henvendelse til centret eller
på www.sfi.dk. Bladet kan frit kopieres.
Elektronisk abonnement kan tegnes på
www.sfi.dk

GRAFISK DESIGN: Hedda Bank mdd
FOTOS: Peter Mydske/POLFOTO (forsiden),
Casper Dalhof/POLFOTO (side 3), Finn
Frandsen/POLFOTO (side 5), Ole Steen/
POLFOTO (side 6), Michael Daugaard (side
7), Mette Krull (side 11), Ole Bo Jensen
(side 12 og 15), Hedda Bank (side 17),
POLFOTO (side 19)
OPLAG: 5.200
ISSN-NR. 0903-7535
TRYK: Rosendahls Schultzgrafisk

Kunsten at lede lærere

Et stærkt fagligt miljø skal være det centrale omdrejningspunkt for skoleledelsen. Kommunen skal støtte skolelederen, og lederuddannelserne bør målrettes mod skoleledere. Sådan lyder vurderingen fra Skolerådets formand Jørgen Søndergaard oven på SFI's undersøgelse af ledelse i de danske folkeskoler.

AF MADS ANDERSEN HØG

Andersen, S.C. og Winter, S.C. (red.): *Ledelse, læring og trivsel i folkeskolerne*. SFI 11:47. e-ISBN: 978-87-7119-073-1

Det gør en forskel, om man diskuterer tavleteknik og læringsredskaber på lærerværelset, eller om snakken mere handler om fejl i kopimaskinen og den seneste skrivelse fra kommunen. En ny undersøgelse fra SFI viser, at elever lærer mere på folkeskoler, hvor ledelsen fokuserer på at skabe et stærkt fagligt miljø.

Undersøgelsen af forholdet mellem skoleledelse og elevernes læring samt lærere og elevers trivsel er efter et udbud bestilt af Uddannelsesstyrelsen på vegne af Skolerådet. SFI-direktør Jørgen Søndergaard er også formand for Skolerådet, og i forlængelse af Skolerådets arbejde giver han her sit perspektiv på undersøgelsen.

PÆDAGOGISK LEDERSKAB VIGTIGT

Jørgen Søndergaard hæfter sig især ved, at undersøgelsen – med et enkelt teknisk forbehold – viser, at det gavner eleverne, når lederen får skabt et stærkt fagligt miljø blandt lærerne.

"Det er jo rigtigt vigtigt. Og vigtigt at det resultat kommer helt ud i skolerne. Det er ikke nok at have et stærkt fagligt hold. Det er nødvendigt, at lederen arbejder med det og tager en aktiv rolle i det pædagogiske lederskab. Et stærkt fagligt miljø er ikke bare et spørgsmål om at hyre de rigtige. Det er også et spørgsmål om ledelses-

mæssigt at blive ved med at arbejde med det faglige," siger han.

Det er jo for så vidt ingen overraskende konklusion, at pædagogik skal være kernen i skolen, men ifølge Skolerådets formand er det på baggrund af undersøgelsen relevant at se lidt på de rammer og ressourcer, skolelederne har. Han fremhæver samspillet mellem den kommunale forvaltning og skoleledelsen samt ledernes mulighed for uddannelse.

KOMMUNER SKAL FORSTÅ SKOLELEDEREN

Undersøgelsen viser, at skoler med gode faglige resultater ofte arbejder uden stor indblanding fra kommunen. Frihed til at fastlægge faglige mål og til at tilrettelægge undervisningen hænger sammen med gode karakterer. Men det betyder dog ikke, at kommunerne skal lade være med at blande sig, forklarer Jørgen Søndergaard:

"Det kan jo være, at kommunerne blander sig, fordi der er nogle særlige udfordringer. Det kan vi ikke se af undersøgelsen. Og så er det ligesom en hønen og ægget-diskussion," siger han.

Konklusionen bør i stedet være, at forvaltningen skal forstå, hvad der er vigtigt for skolelederen:

"Kommunen bør have fokus på, at få deres skoleledere til i endnu højere grad at spille den rolle, der ser ud til at give pote – nemlig at skabe et stærkt fagligt miljø. Det må være hovedopgaven for kommunen. De skal støtte det og ikke stille alle mulige andre opgaver og krav til skolelederen, der kan komme på tværs af kerneydelsen," mener Jørgen Søndergaard.

DEN RETTE UDDANNELSE?

Han fremhæver også et andet vigtigt resultat af undersøgelsen, nemlig at det har en positiv betydning for elevernes læring, hvis skolelederen har en lederuddannelse. Det behøver ikke være nogen længere uddannelse, for at kunne ses på børnenes karakterer.

Men det at lede en skole er ikke det samme som at være leder i fx en forvaltning eller på et plejehjem. Derfor tror Jørgen Søndergaard, at det kunne være givtigt at se på den lederuddannelse, som skoleledere tilbydes:

"Har de uddannelser tilstrækkeligt meget tyngde og fokus i forhold til det, som er vigtigt for skoleledelse? Jeg har en fornemmelse af, at det ikke er tilfældet. Skoleledere tager meget forskellige uddannelser, men det meste af det, der er på markedet, er ikke specifikt for skoleledere. Det er generelle offentlige lederuddannelser, og de kan jo være gode nok, men det gør måske, at man ikke får opbygget tilstrækkelig meget kompetence i det, der er allervigtigst for skoleledere – nemlig udviklingen af det pædagogiske miljø. Så kompetenceudvikling er et oplagt felt at kigge på," vurderer han

Undersøgelsen af skoleledelse i folkeskolen er som nævnt bestilt af Uddannelsesstyrelsen på vegne af Skolerådets formandskab. Resultaterne skal indgå i formandskabets beretning til Skolerådet i maj 2012. SFI har gennemført undersøgelsen i samarbejde med forskere fra Aarhus Universitet og to universiteter i USA.

Ros, anerkendelse eller 'hundetræning'

Fokuser på det, eleverne gør rigtigt, frem for det, de gør forkert. Det er grundtanken i skoleudviklingssystemet Positiv Adfærd i Læring og Samspil (PALS), der nu er helt eller delvist indført på 52 danske folkeskoler. På Karise Skole i Faxe er flertallet glade for PALS, men der er også kritiske røster på lærerværelset, fortæller PALS-tovholder Thomas Vestergaard.

Rasmussen, P.S. og Olsen, P.S.: *Positiv adfærd i læring og samspil (PALS). En evaluering af en skoleomfattende intervention på 11 pilotiskoler.* SFI 12:07. ISBN: 978-87-7119-087-8. kr. 160,-

AF TRINE JØRGENSEN

"Hvis jeg stopper en elev, som løber på gangene, så skælder jeg ikke ud og siger 'du må ikke løbe!' I stedet anviser jeg det rigtige at gøre og siger fx, at du gerne må gå stille og roligt på gangen. Og hvis jeg ser nogen, der går, som de skal, roser jeg dem for at følge skolens forventninger. Det handler om at anerkende det positive frem for at kritisere det negative – ud fra tanken om, at den adfærd, vi giver opmærksomhed, den får vi også mere af."

Sådan forklarer Thomas Vestergaard grundtanken i PALS. Han er lærer på Karise Skole i Faxe, og ud over at undervise i matematik, fysik og idræt på de ældste klassetrin, har han også siden 2010 været tovholder på implementeringen af PALS på skolen.

DEN SYNLIGGJORTE ROS

Positiv Adfærd i Læring og Samspil – eller PALS – er, som navnet antyder, et program, der lægger vægt på at anerkende positiv adfærd blandt eleverne både i klassen og det generelle skolesamvær med andre børn og voksne. Programmet kommer fra USA, men blev tilpasset nordiske forhold, inden Socialstyrelsen i 2008 tog initiativ til at indføre programmet på 11 danske skoler. Siden er flere kommet til, sådan at i alt 52 danske skoler i dag arbejder med PALS.

PALS er et såkaldt skoleomfattende program, hvor alle ansatte, elever og forældre involveres i at forebygge adfældsproblemer blandt eleverne. Nogle dele af PALS er rettet mod alle elever på skolen, andre fokuserer på at hjælpe de elever, der har problemer. Fælles for dem alle er, at det handler om at definere et sæt fælles retningslinjer på den enkelte skole – på Karise Skole er de fire nøgleord fx fællesskab, ansvarlighed, respekt og hjælpsomhed – og systematisk opmuntre eleverne til at følge dem ved at rose og anerkende det, de gør rigtigt.

En af flere metoder er fx PALS-kort – små plastickort, som eleverne modtager i løbet af dagen, når de udviser

positiv adfærd. Sidst på dagen samles klassens PALS-kort ind af læreren, og eleverne fortæller, hvorfor de modtog kortet. Når klassen har samlet nok kort, får den en belønning, der er integreret i undervisningen – fx at spille et spil i tysk eller bruge computerrummet i matematik.

"Kortene har to funktioner", fortæller Thomas Vestergaard. "De minder lærerne om at huske at rose eleverne, og de synliggør anerkendelsen for eleverne. Og når vi slutter dagen med at samle dem ind og fortælle historierne om dem, går eleverne forhåbentlig hjem med dagens gode oplevelser øverst på lystavlen."

STOR TILFREDSHED, MEN INGEN MÅLBAR VIRKNING

I en ny rapport har SFI på opdrag fra Socialstyrelsen undersøgt, hvilken virkning PALS har haft på de 11 første PALS-skoler nu, hvor implementeringsperioden på tre år er gået. Undersøgelsen viser bl.a., at lærerne på skolerne gennemgående er positive over for PALS. Fire af fem mener, at de selv er blevet bedre til at håndtere vanskelige elever, og at eleverne indbyrdes tager mere hensyn til hinanden nu, end før PALS blev indført på deres skole. Til gengæld kan forskerne ikke påvise nogen virkning af PALS på hverken skolernes afgangskarakterer, omfanget af ulovligt fravær blandt eleverne eller antallet af elever i specialklasser. På de punkter adskiller PALS-skolerne sig ikke fra andre danske folkeskoler.

Det sidste undrer ikke Thomas Vestergaard. "Jeg tror, programmet skal køre i flere år, før man kan aflæse det på de 'hårde' parametre. Der er jo desuden målt blandt de ældste elever, som er på vej ud af skolen og ofte kan være svære at engagere i nye måder at gøre tingene på, som PALS jo er. Jeg tror, man vil se andre resultater om nogle år, når de små klasser, der har arbejdet med PALS i flere år, rykker op i udskolingen."

Karise Skoles maskot Svend

Forskerne selv gør da også opmærksom på i rapporten, at det på mange måder er for tidligt at evaluere virkningerne af PALS. Det har været vanskeligt at skaffe de relevante oplysninger til rapporten, og på flere af de 11 skoler har man endnu ikke indført PALS fuldt ud.

DEN GODE HISTORIE PÅ LÆRERVÆRELSET

På Karise Skole begyndte man implementeringen af PALS i starten af skoleåret 2010/11, og er altså nu ca. halvvejs i den treårige implementeringsfase. Thomas Vestergaard kan godt genkende de positive reaktioner fra rapporten på sin skole, men han har også kolleger, som er kritiske over for programmet.

"PALS rører ikke ved, hvordan du som lærer underviser i dit fag, men det griber ind i den måde, du arbejder med elevernes sociale færdigheder, og det er jo også en stor del af vores arbejde. Og jeg har da kolleger, som giver udtryk for, at de føler sig mindre autentiske i deres omgang med eleverne ved at følge PALS-metoderne. De oplever det som en art 'hundetræning' at rose eleverne på den her meget systematiske måde, som fx når vi uddeler kort. Andre mener, at man med PALS roser eleverne for noget, der i virkeligheden burde være selvfølgeligt, nemlig at respektere skolens forventninger til deres adfærd."

De fleste lærere på Karise Skole er dog positive, og det samme er eleverne. Thomas Vestergaard gennemførte for nylig en spørgeskemaundersøgelse blandt eleverne

"MANGE LÆRERE ARBEJDER I FORVEJEN MED ANERKENDELSE, MEN SPØRGER MAN ELEVERNE, ER DET LANGTFRA ALTID, AT DE OPLEVER DEN ANERKENDELSE." THOMAS VESTERGAARD

fra 1. til 6. klasse, og her mente ca. fire af fem elever, at der var kommet mere fokus

på det positive end på det negative, at de mødte gladere voksne på skolen, og at Karise Skole generelt var blevet en bedre skole at gå på, efter PALS var blevet indført.

Det positive resultat er afgørende for Thomas Vestergaard. "Det viser jo, at PALS virkelig synliggør anerkendelsen for eleverne. Mange lærere arbejder i forvejen med anerkendelse, men spørger man eleverne, er det langt fra altid, at de oplever den anerkendelse. Men her har vi fat i noget, hvor budskabet tydeligvis når frem til eleverne, og det er afgørende for mig."

Men han medgiver gerne, at PALS kræver tilvænnning – ikke mindst hos lærerne.

"PALS handler jo også om, at lærerne skal fokusere på den gode historie. Når du kommer ind til dine kolleger på lærerværelset, skal du øve dig i at fortælle om det, der gik godt i dag, og ikke om den klasse, der igen var håbløs og ikke ville samarbejde. Det skaber en helt anden stemning at rette opmærksomheden mod det, der lykkes, men det kræver altså også noget øvelse."

Traditionalisterne, lederaspiranterne og de sociale

Hjemmeværnet har knap 48.000 medlemmer, og de har mange forskellige grunde til at engagere sig i værnet. For nogle handler det om at ville forsvare Danmark, tage på øvelser og lære ligesindede at kende, for andre om muligheden for personlig udvikling og ledererfaring. Fælles for dem er dog, at de som gruppe er langt mere engagerede i frivilligt arbejde end andre danskere.

AF TRINE JØRGENSEN

Fridberg, T. og Damgaard, M.: *Frivillige i Hjemmeværnet 2011*. SFI 12:08, ISBN: 978-87-7119-089-2, kr. 120,-

Sådan betegner forskere fra SFI medlemmerne af hjemmeværnet og de forskellige motiver de har for at engagere sig i hjemmeværnsarbejdet. SFI har for hjemmeværnskommandoen udført en spørgeskemaundersøgelse blandt 925 frivillige medlemmer. Det er både folk, der er aktive, dvs. som bruger mere end 24 timer om måneden på hvervet som hjemmeværnssoldat, og folk i reserven. Rapporten supplerer en lignende rapport fra 2007 og viser dermed udviklingen i hjemmeværnet.

Rapporten tegner et portræt af en gennemsnitlig hjemmeværnssoldat, der typisk bor på landet eller i en mindre by, som har en faglig uddannelse, er i starten af 50'erne og har været medlem af hjemmeværnet, siden han var sidst i 20'erne. For oftest er der tale om en 'han' – kun 13 % af hjemmeværnssoldaterne er kvinder.

Dykker man ned i undersøgelsen, har billedet dog mange nuancer. Siden 2007 er der fx kommet flere unge

medlemmer i hjemmeværnet. Hvor kun 7 pct. af de aktive medlemmer i 2007 var mellem 18 og 29 år, er det tilsvarende tal i 2011 13 pct. Der er også kommet flere medlemmer med en videregående uddannelse.

MOTIVATIONERNE

Baseret på svarene har forskerne opdelt hjemmeværnssoldaterne i fire grupper:

Traditionalisterne fortæller, at de især er med i hjemmeværnet, fordi de vil forsvare Danmark og deltage i de vigtige samfundsopgaver, værnet løser. De udgør med 35 pct. af de adspurgte den største gruppe, og det er en stigning i forhold til den sidste undersøgelse i 2007. Der er en overvægt af ældre medlemmer blandt traditionalisterne, og en del af dem er i reserven.

Lederaspiranterne er også optaget af hjemmeværnets rolle både militært og civilt, men for dem handler medlemsskabet også om muligheden for personlig udvikling, uddannelse og ledererfaring. De er mindre optaget af at være på øvelser og har mindre interesse i det militære materiel end traditionalisterne. Lederaspiranterne udgør ca. en tredjedel af de adspurgte. Naturligt nok er der en del officerer og befalingsmænd i denne gruppe og mange aktive medlemmer.

De sociale og fritidsfolket trækkes af den aktive fritid og samvær. For dem er den personlige udvikling mindre vigtig, mens hjemmeværnsøvelserne ligger højt på listen. Knap en ud af fem medlemmer hører til denne gruppe.

Den sidste gruppe har forskerne kaldt *de supermotiverede*. For dem handler det både om de militære og sociale aspekter af hjemmeværnet, og de nævner mange grunde til medlemsskabet. 13 pct. af medlemmerne falder i denne gruppe.

STORT FRIVILLIGT ENGAGEMENT

Fælles for alle medlemmerne er, at de som gruppe betragtes er meget engageret i frivilligt arbejde især selvfulgelig i hjemmeværnet, men for 6 ud af 10 er det også i andre former for frivilligt arbejde, fx i lokalsamfundet eller i fritidslivet. For danskere generelt er det tilsvarende tal 4 ud af 10.

Det er også karakteristisk, at en stor del af medlemmerne fortæller, at de blev opfordret af venner og bekendte til at melde sig ind i hjemmeværnet.

"Det resultatet svarer godt til, hvad vi ser i andre undersøgelser om frivilligt arbejde. At blive opfordret til at deltage er væsentligt, for det betyder jo, at man ved, der er brug for en, og ens indsats bliver værdsat, og det er vigtigt, når arbejdsindsatsen er ulønnet", siger seniorforsker Torben Fridberg, der står bag rapporten sammen med videnskabelig assistent Malene Damgaard.

Undersøgelsen viser dog også, at over halvdelen af medlemmerne undertiden overvejer, om de skal melde sig ud af hjemmeværnet – mest fordi de ikke har tid eller ikke længere har den samme interesse for arbejdet. Det tal er lavere end i 2007, mens der er blevet flere, der enten slet ikke overvejer at stoppe, eller som klart har besluttet at melde sig ud. Resultatet kan også aflæses i medlemstallet, der er faldet fra godt 51.000 medlemmer i 2007 til knap 48.000 medlemmer i 2011.

Fra livsfare til livsglæde

De fleste danske soldater klarer sig godt, når de vender hjem efter en periode som udsendt. Hovedparten har familie, børn og ejerbolig, og flere tager en længere uddannelse. Men det kræver meget af den hjemvendte og familien at klare overgangen fra livsfaren på missionen til livsglæden i den danske hverdag, fortæller formanden for Familienetværket.

Lyk-Jensen, S.V., Glad, A., Heidemann, J. og Damgaard, M.: Soldater efter udsendelse. En spørgeskemaundersøgelse. SFI 12:01, e-ISBN: 978-87-7119-075-5

AF TRINE JØRGENSEN

"Det er klart, at der skal slibes nogle kanter af. Familien har klaret sig selv i lang tid, og tingene har måske ændret sig i hjemmet – skruetrækkeren har fået ny plads, om jeg så må sige. Man skal finde hinanden igen, og så har soldaten jo nogle oplevelser med hjem, som skal fordøjes og bearbejdes."

Sådan siger forbundssekretær i Hærens Konstabel- og Korporalforening (HKKF), Michael T. Jensen, om den oplevelse, der venter udsendte soldater, når de efter en periode på mission for Danmark vender hjem til en mere fredelig dansk hverdag. Ud over sit virke i HKKF er Michael T. Jensen også formand for Familienetværket, der bl.a. støtter og rådgiver pårørende til udsendte soldater.

FAMILIENS FRYGT

De hjemvendte soldaters trivsel er i fokus i en nylig udgivet SFI-rapport. På basis af spørgeskemaer kortlægger forskerne, hvordan det er gået de danske soldater, der har været udsendt på internationale missioner mellem 1992 og 2009. Godt 3000 tidligere udsendte har deltaget i undersøgelsen; både nuværende og tidligere ansatte i Forsvaret, og både folk med en og flere udsendelser i bagagen.

Og rapporten viser gennemgående et positivt billede af den danske veteran. Størstedelen lever i parforhold og har børn, tre ud af fire bor i ejerbolig, og sammenlignet med mænd i befolkningen generelt er der flere, der tager en længere uddannelse. Veteranerne drikker også mindre end befolkningen som helhed. Til gengæld er der flere rygere blandt veteranerne.

Men udsendelsen sætter sig også sine spor, når man spørger veteranerne selv: 4 pct. vurderer selv, at de har fået varige psykiske mén, og 2 pct. angiver, at de har fået større fysiske mén af udsendelsen. Og det forhold sætter selvfølgelig også sit præg på hjemkomsten til familien – direkte eller indirekte, fortæller Michael T. Jensen.

"Familien skal selvfølgelig være opmærksom på, om deres hjemvendte kæreste, søn eller datter har ændret adfærd i en grad, så de måske har brug for hjælp. Men ofte ser vi faktisk også, at selve frygten for følgevirkningerne fylder meget hos familien – de læser jo også aviser og tænker på, om det netop er deres familiemedlem, der bliver ramt. Men man skal huske, at langt de fleste jo har det godt, når de vender hjem", påpeger Michael T. Jensen.

UNIKKE KOMPETENCER

Forskerne har også spurgt veteranerne, hvordan de selv oplevede at være udsendt. De fleste har positive minder fra deres udsendelse, og nævner bl.a., at de har oplevet et godt kammeratskab og har lært at tackle vanskelige situationer. Og netop de erfaringer gør veteranerne til en attraktiv vare på arbejdsmarkedet, fortæller Michael T. Jensen:

"Rent professionelt har soldaterne jo nogle helt unikke kompetencer med hjem, og mange bliver faktisk headhun- tet til jobs, hvor der er brug for netop det, de kan", forklarer han. Samarbejdsevne, kulturel forståelse og villighed til at påtage sig et stort ansvar er blandt de ting, der udmærker veteranerne professionelt.

FAMILIETRADITION

Rapporten fortæller også om et andet aspekt af soldatens familieliv, der ellers sjældent er i fokus. Tallene viser nemlig – måske noget overraskende – at soldaterlivet for mange er en familietradition. I hvert fald angiver knap hver fjerde veteran, at han eller hun også har et familiemedlem, der tidligere har været udsendt. Og 9 pct. har flere af slagen. I alt kommer altså hver tredje deltager i undersøgelsen fra en familie, hvor der i større eller mindre grad er tradition for at gå ind i Forsvaret og tage på internationale missioner for Danmark.

Det høje tal overrasker Michael T. Jensen, selvom han selv kender et par eksempler på familier, hvor flere har været eller er udsendt. Men om familietraditionen i militæret er stærkere end fx blandt læger eller advokater, er svært at sige, påpeger han.

"Alle kan jo blive inspireret af deres forældre, uanset hvad de så arbejder med", siger han, "men det er klart, at lige præcis arbejdet som udsendt soldat fylder meget for hele familien, og det kan måske sætte nogle tanker i gang hos næste generation."

Med Gertrud og Sofie på plejehjem

Det er meget forskellige liv, der leves på landets plejehjem og i plejeboligerne. Men uanset om den ældre er åndsfrisk eller mere svagelig og måske dement, så får langt de fleste en bedre livskvalitet, når de kommer på plejehjem eller i plejebolig. Det dokumenterer en rapport, som SFI har udarbejdet for Ældrekommissionen.

AF MADS ANDERSEN HØG

Rostgaard, T., Brünner, R.N. og Fridberg, T.: *Omsorg og livskvalitet i plejeboligen*. SFI 12:03, ISBN: 978-87-7119-080-9, kr. 150,-

"Kom ind!", lyder det venligt, da jeg banker på hos Gertrud. Jeg åbner døren og træder ind i et lille, hyggeligt hjem. [...] Ved spisebordet sidder en lille ældre kvinde i en kørestol. Hendes hvide hår er kortklippet og velfriseret, og hun er klædt i mørke bukser og en lys feminin skjorte med krave."

Sådan beskriver forskningsassistent Rikke Nøhr Brünner mødet med Gertrud. Hun er en af de tre cases i rapporten *Omsorg og livskvalitet i ældreplejen*, hvor Brünner sammen med forskerkollegerne Tine Rostgaard og Torben Fridberg forsøger at give et svar på det centrale spørgsmål: Får ældre et bedre liv, når de kommer på plejehjem eller i plejebolig?

GERTRUD KAN SELV

Gertrud er på flere områder et godt billede på den generelle tendens i rapporten: Selv om hun ikke er helt tilfreds med maden på plejehjemmet, og derfor hellere spiser frokost på den nærliggende café, så er det åbenlyst, at plejepersonalets omsorg giver hende et bedre liv.

SFI-undersøgelsen viser, at et af de behov, der er sværest at opfylde hos de ældre, er behov for aktiviteter og social kontakt. Omkring en ud af fire ældre i undersøgelsen får ikke dækket deres behov for social kontakt og for aktiviteter i hverdagen på trods af medarbejdernes indsats.

Men her adskiller Gertrud sig fra den generelle tendens. Hun er frisk, har god kontakt til sine børn, børnebørn og oldebørn, og hun ruller selv kørestolen til stolegymnastik flere gange om ugen – således også sammen med Rikke Nøhr Brünner, som fortæller i rapporten:

"Da vi ankommer til træningslokalet, bliver hun hilst velkommen af fysioterapeuterne, og de hjælper hende med at komme fra kørestolen over i en almindelig stol. Træningen foregår i et stort lokale, og de ca. 25 deltagende beboere sidder i en stor rundkreds med to fysioterapeuter i midten.

Selvom der næsten er et kvarter, til træningen begynder, er stort set alle deltagerne allerede ankommet. Kun ganske få af beboerne taler med hinanden, de sidder blot forventningsfuldt og venter på, at træningen skal begynde."

Forskerne bruger den såkaldte ASCOT-metode i undersøgelsen til at vurdere de ældres livskvalitet. Metoden tager udgangspunkt i de ældres egne udsagn, som suppleres med plejemedarbejderes vurderinger og forskernes observationer. De indsamlede oplysninger omsættes til et kvantificerbart mål (dvs. tal), hvor en række forskellige parametre vægtes i forhold til hinanden. Det er første gang, metoden bruges i Danmark.

SOFIE HAR DEMENS

Hvor Gertrud altså har fuld kontrol over sit aktive liv, så ser det anderledes ud for en anden case i rapporten, Sofie, som lider af svær demens. Rikke Nøhr Brünner skal observere Sofie i plejehjemmets fælles dagligstue, hvor to andre demente beboere sidder foran et tændt fjernsyn:

"Sofie sover nu i sin stol. Tegnefilmen slutter, og en dokumentar om Danmarks små øer starter. Ingen af beboerne følger med i programmet; det virker slet ikke, som om de opfatter tv'et. Et kvarter senere kommer et [...] personalemedlem ind i dagligstuen. Han går hen til tv'et og lader sig opsluge af dokumentaren et par minutter, inden han går ud af rummet igen. Han hilser ikke på beboerne. Han ænsrer dem knap," lyder forskerens beskrivelse.

Sofie er afhængig af personalet til stort set alt, så det er åbenlyst, at plejehjemmet giver hende en bedre livskvalitet, end hun ville have haft, hvis hun var alene. Men alligevel har hun en række behov om fx social kontakt og aktiviteter, som slet ikke bliver opfyldt.

Sofie har det sværere end de fleste, men SFI's undersøgelse viser dog, at omkring en ud af hundrede ældre ikke får opfyldt deres behov i forhold til enten bolig, mad og

drikke, tryghed, kontrol eller værdighed, når de flytter ind i en plejebolig.

SYGDOM PÅ AFDELINGEN

Rikke Nøhr Brünners beskrivelse af Sofies slutter også i dagligstuen, hvor de ældre nu får frokost. Sofie får suppe:

"Sofie, vi spiser nu – åbn munden, Sofie! Personalemedlemmet er opslugt af at følge med i et program i tv'et, mens hun mader Sofie. Sådan forløber ca. 20 minutter af frokosten. 'Hvorfor har vi ikke slukket for tv'et?' Afdelingslederen kommer ind i dagligstuen, går hen og slukker tv'et. 'Vi ser altså

"SOFIE ER AFHÆNGIG AF PERSONALET TIL STORT SET ALT, SÅ DET ER ÅBENLYST, AT PLEJEHJEMMET GIVER HENDE EN BEDRE LIVSKVALITET, END HUN VILLE HAVE HAFT, HVIS HUN VAR ALENE."

ikke tv, når vi spiser!' Hun henvender sig til mig og undskylder, at det hele er så kaotisk

i dag og forklarer, at det skyldes en sygemelding," står der i rapporten.

Forskerne bag undersøgelsen bemærker, at det selvfølgelig er ærgerligt, at der er sygdom blandt personalet den dag, de er på besøg, men det ændrer jo ikke ved, at det er den hverdag, de ældre til tider lever i.

Undersøgelsen behandler også de institutionelle forhold som fx, hvordan arbejdsmiljø blandt medarbejderne påvirker de ældres livskvalitet.

Men selv om Sofies fortælling i rapporten understøttes af en del medarbejders vurderinger af, at de ikke kan yde god kvalitet i plejen, så kan forskerne ikke påvise – eller afvise – at de institutionelle forhold har konsekvenser for de ældres livskvalitet. De omkring 300 ældre, der indgår i undersøgelsen er ganske enkelt ikke stort nok datagrundlag til at afdække en eventuel sammenhæng.

OM ASCOT-METODEN

ASCOT-metoden (Adult Social Care Outcomes Toolkit) er en metode til at omsætte de ældre beboeres livskvalitet til et målbart tal.

Metoden tager udgangspunkt i de ældres egne udsagn, som suppleres med plejemedarbejders vurderinger og forskernes observationer.

ASCOT måler på otte såkaldte livskvalitetsdomæner:

- Kontrol over dagliglivet
- Personlig pleje og velbefindende
- Mad og drikke
- Boligen
- Tryghed
- Aktiviteter
- Social kontakt
- Værdighed

ASCOT-metoden er udviklet og afprøvet i England. Det er første gang, metoden bruges i Danmark.

Viden om effekter:

Virker det? Og hvad er "det", der virker?

KRONIKKEN

AF HELLE THIELE KONSTITUERET DIREKTØR I SOCIALSTYRELSEN

I år er Servicestyrelsen blevet til Socialstyrelsen. Et mere sigende navn. Men Socialstyrelsen er mere end et nyt navn. Vi styrker vores fokus på systematisk udvikling af metoder og på, hvad der rent faktisk virker.

Socialstyrelsens to hovedopgaver er fremover:

- Rådgivning til kommuner og Social- og integrationsministeriet om målgrupper, virkningsfulde metoder, organisering og praksis.
- Projekt- og implementeringsarbejde, ikke mindst udvikling og udbredelse af metoder med dokumenteret effekt.

Viden er et nøgleord. Og især viden om metoder, der virker – metoder med effekt.

FOKUS PÅ EFFEKTER

På socialområdet er fokus på effekter øget gennem flere år. Vi ønsker viden om effekterne af de indsatser, vi sætter i værk, hvad enten det er for udsatte børn eller voksne, handicappede eller ældre.

Den økonomiske situation er én af baggrundene. Der er et pres for, at vi alle bruger vores ressourcer mest hensigtsmæssigt, både statsligt, regionalt og kommunalt. Det indebærer også, at vi skal prioritere de indsatser, der giver bedst effekt. Dertil kommer, at vi har et moralsk ansvar for at vide, om indsatserne for udsatte grupper gavner, eller om de ligefrem kan skade.

Men det handler også om fagligt at styrke områder, hvor vores sociale indsatser ikke nytter, støtter og hjælper godt nok, eller som vi havde forestillet os. Anbringelser af børn og unge er ét eksempel, der jævnlige fremhæves. Selvom der er gode anbringelsesforløb, så viser undersøgelser, at vi i det store perspektiv ikke altid hjælper anbragte børn godt nok. De får ikke så gode livsbetingel-

ser, som vi tilstræber. Det giver anledning til at granske, om vi kan gøre det bedre og *hvordan*. Virker anbringelser? Kan vi gribe tidligere ind med god effekt? Eller rettere: Hvilke indsatser virker for hvilke børn, hvordan virker de, og under hvilke betingelser? Svarene på disse spørgsmål handler om effekt.

Det øgede effektfokus på socialområdet har sat sig mange aftryk. Det kom bl.a. til udtryk, da SFI Campbell blev oprettet. Formålet er dér at arbejde med evidens og effektmåling via systematiske forskningsoversigter. Et andet aftryk er, at SFI for nylig oprettede en ny afdeling for kontrollerede forsøg, der skal dyrke de forskningsmæssige kompetencer, det kræver at afdække effekter og opnå viden om, hvad der virker.

I Socialstyrelsen viser et særligt fokus på effekt sig også. Ikke mindst når vi igangsætter evalueringer og forskning, som målrettet søger at afdække, om indsatser har effekt – under hvilke omstændigheder og for hvem. Derudover har vi oprettet en metodeenhed, som har til opgave at styrke fokus på og arbejdet med effekt, fra projekterne designes til de evalueres.

Generelt er alle vores projekter og initiativer centreret omkring tre blokke af spørgsmål:

1. *Vil det virke?* Vil de projekter, vi planlægger at sætte i værk, virke?
2. *Virker det?* Virker projekterne i praksis, fx i de deltagende projektkommuner, som vi havde forestillet os?
3. *Vil det virke andre steder?* Vil indsatsen og effekterne fra fx projektkommunerne kunne overføres til andre kommuner?

Det første spørgsmål besvares ved systematisk at arbejde med projektdesign på baggrund af aktuelt bedste viden. De to sidste spørgsmål får vi belyst, når vi iværksætter evaluering eller forskning.

Alt i alt handler det om, at vi skal styrke vidensgrundlaget på det sociale felt.

FRA VIDEN TIL PRAKSIS – OG FRA PRAKSIS TIL VIDEN

Sundhedsområdet og medicinsk forskning fremhæves ofte som noget, vi på det sociale felt kan lære af. Det er rigtigt, at sundhedsområdet har en stærk tradition for at lave forsøg, forske og arbejde evidensbaseret. Noget, vi på socialområdet kan stræbe efter.

Det er imidlertid også alment kendt, at langt fra alle sundhedsfaglige indsatser er evidensbaserede. Også dér er praksis andet og mere, end baseret på evidens og sikker viden om effekter, fx opnået gennem kontrollerede forsøg.

På det sociale felt arbejder vi også på et grundlag med mange facetter – lige fra værdier og tro, over praktiske erfaringer og til evidens.

Det afspejles også i Socialstyrelsens Vidensportal om udsatte børn og unge. En hjemmeside – vidensportal.dk – der samler aktuelt bedste viden og formidler den, så den kan bruges i praksis. Formålet er at støtte praksisfeltet i at vælge effektive og fagligt velfunderede løsninger. Vidensportalen afspejler netop socialområdets forskelligartede vidensgrundlag. Den har både viden om gode erfaringer fra praksis, om udviklingsprojekter og naturligvis forskningsbaseret viden. Og det er tydeliggjort på

hjemmesiden, hvilken type viden – hvor sikker viden – der er tale om.

Vidensportalen supplerer de mange andre måder, Socialstyrelsen spreder viden på. Vi formidler også viden via vores rådgivningsfunktioner, såsom VISO og SISO, og gennem uddannelse, konferencer, nyhedsbreve, rapporter, bøger og meget andet.

Ambitionen er at øge vidensniveauet på det sociale felt. Det handler om brobygning mellem praksis og viden. En brobygning, der går begge veje. Praksis – forstået som "det vi gør" – skal så vidt muligt funderes på viden – forstået som "det vi ved".

"DET ER VIGTIGT AT VIDE, OM NOGET VIRKER ELLER IKKE VIRKER. MEN LIGE SÅ INTERESSANT ER DET AT VIDE, HVAD DET 'NOGET' ER, SOM VIRKER ELLER IKKE VIRKER."

Praksis skal tilføres og bygge på den aktuelt bedste viden.

Omvendt er det også netop fra praksis, vi skal opbygge viden. Vi skal lære af de gode erfaringer, vi skal understøtte udvikling i praksis – og vi skal gøre den gode praksis til viden.

Det er helt centralt, at vi på det sociale område får omsat viden til praksis, og at vi får omsat praksis til viden.

KONTROLLEREREDE FORSØG PÅ BØRNE- OG UNGEOMRÅDET

Når det handler om opbygning af viden, vil jeg fremhæve, at Socialstyrelsen og SFI har indledt et samarbejde om effektmåling. Vi har indgået kontrakter om forskning og effektmåling i forhold til en række indsatser. Det drejer sig bl.a. om nogle af de familieprogrammer, som Socialstyrelsen og en række kommuner og private organisationer har arbejdet med at indføre i Danmark siden 2004.

SFI har påbegyndt arbejdet med at lave effektmålinger af bl.a. Parent Management Training, Oregon (PMTO) samt Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC).

PMTO og MTFC er blandt de indsatser, vi i Socialstyrelsen betegner som "evidensbaserede programmer". Evidensen udspringer af, at der internationalt er gennemført en række forskningsstudier, som viser, at indsatserne har effekt i en række lande. Men hidtil har vi ikke haft sikker viden om, hvorvidt PMTO og MTFC også i Danmark har den ønskede effekt – og i hvilken grad effekten er større, end i anden dansk praksis. Det skal forskningsprojekterne afdække.

VIRKER DET? OG HVAD ER "DET", DER VIRKER?

Forskningsprojekterne om PMTO og MTFC er særligt interessante, fordi indsatserne har karakter af det, vi kalder "programmer". Programmer kendetegnes af at være veldefinerede og systematiske indsatser, hvor det sikres, at det er netop disse indsatser, der udføres i praksis.

Det er vigtigt at vide, om noget virker eller ikke virker. Men lige så interessant er det at vide, hvad det "noget" er, som virker eller ikke virker. Det kan have sine begrænsninger at vide fx, "om anbringelser af børn og unge virker". Formentlig er det sådan, at nogle former for anbringelser har god effekt, mens andre ikke har den ønskede effekt. Men hvilke indsatser er så mere virkningsfulde end andre? Hvad er "det", der virker – eller ikke virker? Med andre ord: Hvad skal der konkret gøres for at få den ønskede effekt?

På det punkt er familieprogrammerne særlige. MTFC er eksempelvis ikke "bare" en anbringelse, selvom der indgår

midlertidige anbringelser i indsatsen. Familieprogrammerne er velbeskrevne og systematiske indsatser. Dermed er der forskel på "anbringelser" generelt og lige netop den indsats, der hedder MTFC. Og det samme gælder PMTO, som ganske vist er familiebehandling, men som er en bestemt form for familiebehandling, nemlig PMTO.

Familieprogrammer er ikke indsatser, hvor medarbejdere mekanisk og på automatpilot følger indstuderede instruktioner. Programmerne er derimod en ramme, hvor fagpersoner kan bruge deres kompetencer og særlige talenter. Men rammen indebærer, at der er en systematik, så MTFC eller PMTO ikke er en hvilken som helst slags anbringelse eller familiebehandling. Der er en grundlæggende kerne, der er fast i indsatsen. Vi taler om, at indsatserne har nogle kernekomponenter. De har nogle tilgange og systematikker, som altid kan genfindes, når der er tale om netop dette familieprogram.

Samtidig sikres det i programmerne, at medarbejderne i praksis bruger netop disse kernekomponenter. Det sikres gennem oplæringsforløb, vejledning, kvalitetssikring og certificering. Det handler om at sikre, at medarbejderne reelt udfører den pågældende indsats i praksis. Det er det, som også kaldes sikring af fidelitet – eller på dansk metodestringens.

Det betyder, at vi med forskningsprojekterne ikke alene får viden om, hvorvidt indsatserne virker. Vi ved også, hvad "det" er, der virker: Det er netop disse velbeskrevne, systematiske indsatser: PMTO og MTFC. Og ligesom vi har indført PMTO og MTFC fra fx Norge og Sverige i nogle danske kommuner og organisationer, lige sådan vil vi kunne indføre dem i andre kommuner og institutioner. Det giver nogle helt særlige perspektiver for vores udbredelse og kvalitetssikring af familieprogrammerne i Danmark – i kombination netop med SFI's forskning i, om "det" virker.

Socialstyrelsen ser mange spændende perspektiver i et intensiveret og systematisk fokus på effekt. Det er meget vigtigt at øge den aktuelt bedste viden på socialområdet. Og ikke mindst vores viden om, hvad der virker, for hvem og under hvilke betingelser.

Vi vil være specialister i kontrollerede forsøg

FORSKERKOMMENTAR

AF METTE DEDING, AFDELINGSLEDER

Der er et enormt behov i samfundet for at få at vide, hvilke indsatser på det velfærdspolitiske område, der faktisk virker. Og den bedste og mest krævende måde at måle effekter af sociale indsatser på er ved at lave kontrollerede forsøg. Men det stiller store krav til metode og design af undersøgelsen. Derfor har vi nu oprustet inden for dette felt ved at etablere en hel afdeling her på SFI, der skal samle og udvikle kompetencerne i forhold til at lave kontrollerede forsøg.

Som leder af den afdeling er jeg meget optaget af at udvikle et godt samarbejde mellem forskningen og praksisfeltet, som ofte vil være kommunerne. For hvis vi skal kunne gennemføre den slags kontrollerede forsøg, kræver det en tæt alliance mellem os i forskningens elfenbenstårn og de kommuner, der vil være med til at skabe ny viden inden for det sociale område.

Metoderne stiller særlige krav til både forskernes kompetencer og de praktikere, vi skal arbejde tæt sammen med. Det er fx meget vigtigt, at de kommuner, der er med i et projekt, hvor der skal måles en specifik indsats, fra starten er klar over, at det er nødvendigt at fastholde samme indsats i den periode, hvor forsøget kører. Og det kan nemt gå hen og være nogle år. Derfor har vi meget fokus på processen i et forsøg lige nu. Der skal være et konkret udbytte for praksis undervejs i forløbet – fx i form af noget tilbagemelding løbende i en lang periode.

LODTRÆKNINGSFORSØGET

Hvis man skal være sikre på om, en indsats virker og hvordan, så stiller det helt særlige krav til den metode, man bruger. Man skal bruge en kontrolgruppe, så det bliver muligt at sammenligne med dem, som ikke får den specifikke indsats. Ved lodtrækning afgøres, hvem der får indsatsen, man ønsker at måle effekten af, og hvem der får en alternativ indsats, som der efterfølgende sammenlignes med. Dermed bliver det muligt at isolere effekten af indsatsen.

Tidlig indsats kan forkorte sygefravær

Hvis der hurtigt tages affære over for en sygemeldt, kan længden af sygefraværet blive mindre. Flere undersøgelser tyder på, at det er tilfældet for sygemeldte med muskel- og skeletproblemer. Resultaterne er dog ikke uden forbehold, og det er derfor stadig svært at sige med sikkerhed, hvad tidspunktet for indsatsen betyder i forhold til selve indsatsen.

AF CARSTEN WULFF

Høgelund, J: Effekter af den beskæftigelsesrettede indsats for sygemeldte. En litteraturoversigt. SFI 12:06, e-ISBN: 978-87-7119-086-1.

En depression, en discusprolaps, en blodprop – en række hændelser kan gøre os ufrivilligt uarbejdsdygtige i en periode og medføre et langvarigt sygefravær fra arbejdet. Det kan have alvorlige konsekvenser for den enkelte i form af fx nedsat livskvalitet og reduceret indkomst, og for samfundet øger det udgifter til overførselsindkomster og mindsker udbuddet af arbejdskraft.

Der er på den baggrund en bred interesse i at finde ud af, hvad man kan gøre for at få sygemeldte tilbage i arbejde igen – finde ud af hvilke tiltag, der virker. Arbejdsmarkedsstyrelsen har derfor bedt SFI undersøge, hvad der findes af viden på området. Det er blevet til et litteraturstudie, der i rapportform samler de vigtigste resultater fra danske og udenlandske undersøgelser af effekterne af beskæftigelsesrettede indsats for sygemeldte.

HVILKE TILTAG, HVORHENNE OG HVORNÅR?

En række forskellige tiltag kan tages i brug og kombineres for at få sygemeldte tilbage i arbejde. Tiltagene kan fx være beskæftigelsespolitiske med uddannelse og jobsøgningsassistance. Tiltag kan også foregå i sundhedssystemet og være rettet mod den sygemeldtes fysiske eller mentale helbred. Og så er der tiltag, som foregår på arbejdspladsen eller som inddrager arbejdspladsen.

Men et vigtigt aspekt i bestræbelserne på at få sygemeldte tilbage i arbejde igen er også, hvornår man iværksætter et tiltag.

Det er en gængs opfattelse, at en tidlig indsats medvirker til at få den sygemeldte hurtigere i arbejde igen. En tidlig indsats kan bestå i, at man tidligere end ellers iværksætter samtaler med den sygemeldte, helbredsmæssige undersøgelser, kontakt mellem arbejdsgiver og den sygemeldte, og måske påbegynder en gradvis tilbagevenden til arbejdspladsen med en delvis raskmelding.

Seniorforsker Jan Høgelund, der har stået for litteraturstudiet, fortæller, at flere af de gennemgåede undersøgelser peger på, at en tidlig indsats har en positiv effekt over for sygemeldte med muskel- og skeletproblemer. Men han fremhæver også nogle forbehold over for undersøgelsesresultaterne og i forhold til, hvordan man kan omsætte dem til danske forhold:

"For eksempel er der forskel på, hvordan man definerer 'tidlig' i en tidlig indsats. I Danmark vil en indsats med sygedagpengeopfølgning i femte uge blive betragtet som tidlig, fordi den lovpligtige opfølgning først skal ske senest i ottende uge. I lande med anden lovgivning kan opfattelsen af, hvad der er tidligt, være anderledes," siger Jan Høgelund.

SVÆRT AT ISOLERE EFFEKTEN AF EN INDSATS

Nogle af de gennemgåede undersøgelser sammenligner en lang række studier af indsats for personer sygemeldt i forholdsvis kort tid med studier, hvor deltagerne har været sygemeldt i længere tid. Resultaterne peger generelt på en positiv effekt af en tidlig indsats. Forbeholdet ligger i sammenligningen:

"Når konklusionen om en tidlig indsats bygger på en sammenligning på tværs af studier og dermed indsats, så ved vi ikke, om der er forskel på de indsats, der foregik tidligt i sygefraværsløbet, og indsats, der blev givet senere. Vi kan således ikke være sikre på, om effekten skyldes forskelle i tidspunktet eller forskelle i indsatserne, siger Jan Høgelund."

Et eksempel med særlig relevans i forhold til Danmark er et svensk studie, hvor man har testet effekten af en tidlig indsats og fundet en positiv effekt. Men man har i modsætning til normalt også eksplicit involveret bl.a. arbejdspladsen i indsatsen. Det betyder, at det så ikke er muligt at sige, om den positive effekt skyldes, at indsatsen sker tidligt, at det er en særlig indsats, eller om det er en kombination af de to forhold.

Selv om der således inden for de undersøgte beskæftigelsesindsats for sygemeldte er flere studier, der peger på en positiv effekt af en tidlig indsats, er det alligevel nødvendigt med forbehold over for resultaterne.

Udsatte unge ud af kælderens

Udsatte unge mellem 14 og 17 år er meget forskellige. I Basement i Fredericia arbejder man på at få de udsatte teenagere ud i det "normale" liv i skolen, familien og fritidslivet. Men det kan være svært at få fodboldklubben til at tage imod de udsatte unge. En ny SFI-rapport giver konkrete erfaringer fra fem forebyggende foranstaltninger til udsatte unge.

AF MADS ANDERSEN HØG

Lausten, M., Hansen, H., Mølholt, A-K., Vammen, K.S. og Legendre, A-C.: Forebyggende foranstaltninger 14-17 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 5. SFI 12:02, ISBN: 978-87-7119-078-6. kr 230,-

Dialoggruppe-projektet er af bestilt af Socialstyrelsen og gennemføres af SFI i samarbejde med COWI A/S. Få information på www.forebyggelse-boernogunge.dk

Der er den 14-årige pige, der både ryger og drikker og laver smårapserier i den lokale købmand. Der er den "Fuck dig!"-højtråbende knægt, som konsekvent er på tværs af forældre og sagsbehandlere, og der er den flittige, stille gymnasiepige med snitsår på armene.

Udsatte unge mennesker er meget forskellige og har meget forskellige problemer, og det skal man holde sig for øje, når man skal lave forebyggende foranstaltninger til gruppen af unge mellem 14 og 17 år. Det viser den femte SFI-rapport i Dialoggruppe-projektet, hvor forskere og praktikere indsamler viden om forebyggende foranstaltninger til udsatte børn og unge. Rapporten gennemgår bl.a. fem konkrete indsatser, der på forskellig vis arbejder forebyggende med udsatte 14-17-årige.

PROBLEMERNE DUKKER OP

Teenageårene kan i sig selv være en udfordring, hvor de unge forventes at tage mere ansvar for deres eget liv. Samtidig kan der dukke problematikker op, der ikke tidligere har været synlige, og hvis det hele bliver uoverskueligt, kan de unge reagere med forskellige former for risikoadfærd. Det fortæller centerleder Poul-Christian Skytt Jensen fra Basement i Fredericia i rapporten:

"I puberteten sker der et opbrud i forhold til forældrene, og de unge begynder at forvalte deres liv på en anden måde. Det gør, at den sårbarhed, som de unge måske hele tiden har haft i sig, slår igennem på en anden måde. Den begyndende kontakt med voksenlivet medfører en masse nye udfordringer: konflikter med forældre og andre voksne, problemer i skolen, eksperimentering med stoffer, kriminalitet osv."

UD AF KÆLDEREN

Basement i Fredericia er et såkaldt "nærmiljøtilbud" for udsatte unge mellem 14 og 17 år. I kælderen under kommunens familiecenter har Basement et stort køkken-

alrum og et par lokaler med bordtennis, spil og mulighed for en god snak med ungdomskonsulenterne. Der er ikke meget plads til de omkring 60 unge, der årligt glider igennem kælderen, men det er helt bevidst. Det handler nemlig ikke om at gemme de udsatte teenagere i kælderen, men om at få dem ud i "normalmiljøet" – dvs. skole, hjemmet og almindelige fritidstilbud.

De unge i Basement får hver tilknyttet en ungdomskonsulent, som de forhåbentlig knytter en god relation til:

"Det gælder om at bringe sig i en situation, hvor man betyder noget for den unge, så man som medarbejder kan blive brugt," forklarer centerleder Poul-Christian Skytt Jensen i rapporten.

I Basement – og i flere af de andre foranstaltninger omtalt i rapporten – arbejder man med anerkendelse gennem en systemisk og narrativ tilgang, hvor de unge "mødes, hvor de er" og anerkendes for det, de kan. Det handler om at hjælpe den unge med at se sig selv på en anden måde, italesætte den unges hverdag og få sat ord på situationer og muligheder.

GLADE FOR FRITIDSPAS

En af de store udfordringer i Basement er at få de unge ind i "normale" fritidstilbud som den lokale fodboldklub eller lignende. Det er ikke alle de udsatte unge, der er parat til at indgå i en sammenhæng på lige fod med andre unge. Men det kan også være svært at få hul igennem til de eksisterende fritidstilbud, fortæller afdelingsleder Jette Brandt Lange i rapporten:

"Der har været en del uvidenhed om Basement, og nogle foreninger har frygtet, at andre børn ville blive meldt ud, hvis de unge herfra kom i deres foreninger. Kommunikation er afgørende i den forbindelse, og vi kan nu mærke, at vi gradvist har udviklet et rigtig godt samarbejde med en række klubber."

Fredericia er desuden en af de 23 kommuner, der i 2011 blev en del af satspulje-projektet om fritidspas til udsatte unge. Fritidspasset giver bl.a. mulighed for støtte til at betale kontingent til at gå til fx håndbold eller ridning, og det kan være vigtigt for udsatte familier med få penge. Men fritidspasset giver også andre muligheder:

"Måske endnu vigtigere end støtte til kontingent er det, at vi i projekt fritidspas har muligheder for at hyre mentorer, der kan sikre modtagelsen og integrationen til et aktivt fritidsliv på mange forskellige områder – og ikke kun idrætslige," siger Poul-Christian Skytt Jensen.

SOMMERFERIE-SUCES

En anden af de succesfulde indsatser i Fredericia er "What about min sommerferie", hvor børn og unge i alderen 12-17 år i og uden for klubberne holder 14 dages sommerlejr sammen. Sommerlejren, der havde 15-års-jubilæum i 2011, giver de udsatte unge mulighed for at indgå i socialt forpligtigende fællesskaber og få nogle positive oplevelser i samværet med andre.

SFI-rapporten Forebyggende foranstaltninger 14-17 år indeholder en lang række erfaringer og opstiller på baggrund af medarbejdernes konkrete viden en række punkter, man skal være opmærksom på i det forebyggende arbejde med teenagere. Det er dog ikke muligt at sige noget om effekterne af de fem indsatser, før Dialoggruppe-projektet afsluttes i 2013.

Det kniber med dialogen om lønforskelle på arbejdspladsen

Mange virksomheder overholder ikke loven om at lave kønsopdelt lønstatistik – det er unødvendigt, lyder forklaringen blandt andet fra virksomhederne. Og derfor kommer der heller ikke den dialog om ligeløn, som faktisk er formålet med loven – heller ikke på nogle af de virksomheder, der overholder loven. Det viser den første evaluering af loven, som SFI har lavet for Beskæftigelsesministeriet.

AF ULLA HAAHR

Holt, H. og Larsen, M.: *Kønsopdelt lønstatistik og redegørelse om lige løn. Evaluering af loven. SFI 11:48, e-ISBN: 978-87-7119-074-8*

MONA LARSEN

I 2006 blev loven om kønsopdelt lønstatistik og redegørelse af lige løn vedtaget. Nu viser den første evaluering af loven, at kun en tredjedel af virksomhederne overholder den. Og selv blandt disse er der en væsentlighed af loven, der ofte bliver overset – at statistikken eller redegørelsen faktisk også skal bruges til noget: Medarbejdere og ledelse på en virksomhed skal have en dialog om mænds og kvinders løn for derved at styrke ligelønsarbejdet. Men det sker ikke på mindst en tredjedel af de virksomheder, der har lavet en kønsopdelt lønstatistik.

"Det er formålet med loven at forbedre synligheden omkring ligelønsarbejdet, og derfor skal der også være en dialog om, hvad statistikken viser," siger Mona Larsen, seniorforsker på SFI, der står bag evalueringen.

LØNFORSKELLE IKKE ET PROBLEM

En af forklaringerne på, at så få tilsyneladende tager loven alvorligt, er, at man ikke mener, at der er lønforskelle. Evalueringen viser, at både ledere og medarbejdere på de virksomheder, der ikke overholder loven, typisk mener, at der ikke findes lønforskelle mellem kvinder og mænd på virksomheden.

Og det kan ifølge Mona Larsen også være medvirkende til, at der heller ikke bliver gjort særlig meget ud af at diskutere lønstatistikken på mange af de virksomheder, der ellers får lavet statistikken.

"På mange virksomheder er opfattelsen, at der ikke er lønforskelle, og derfor er de formentlig heller ikke interesserede i at diskutere materialet. Desuden er det ofte opfattelsen, at de lønforskelle mellem mænd og kvinder, der kan være på den enkelte arbejdsplads, kan forklares, dvs. at de betragtes som uproblematisk."

LIGE LØN FOR SAMME ARBEJDE

Ligelønsdiskussionen og forskningen i Danmark har netop hidtil handlet meget om de lønforskelle, der kan forklares. For det danske arbejdsmarked er stærkt kønsopdelt, og det betyder, at der er forskel på lønnen, når man ser på kvindefag og mandefag. Mænd tjener i dag gennemsnitligt 18 procent mere end kvinder. Tidligere undersøgelser har vist, at der er mange kvinder i et fag, så fører det også til lavere løn. At lønforskelle mellem de to køn forklares ved, at de laver noget forskelligt, er ikke det samme som at sige, at der er ligeløn, forklarer Mona Larsen.

"Den store årsag til forskellen mellem mænd og kvinders løn er, at de ofte laver noget forskelligt. Så man kan sige, at i første omgang handler det om at få afklaret, om de medarbejdere, der laver det samme på en virksomhed, også får det samme i løn."

VÆRDIEN AF KVINDEARBEJDE

Men debatten behøver ikke stoppe der, hvor man fx får afklaret, at det er forskelle i jobindholdet, der er forklaringen på en eventuel lønforskel. Og det er her, formålet med loven om kønsopdelt lønstatistik også kan spille en rolle: For statistikken skal i det hele taget bruges til at motivere både ledelse og medarbejdere til at diskutere, hvordan lønnen er fastsat på den enkelte virksomhed.

"Loven kan bruges til at italesætte, at det er o.k. at vurdere kritisk, om der faktisk er rimelighed i det, man giver kvinder og mænd løn for, og at stille spørgsmål som, hvorfor mænd og kvinder laver det, de gør, og om det er rimeligt, hvis kvinders arbejde typisk har mindre værdi end mændenes. Og på den måde er loven et vigtigt instrument," understreger Mona Larsen.

Udlejningsredskaber i kampen mod ghettoer

I de sidste ti år har politikerne haft stort fokus på udsatte boligområder og især bekæmpelse af de såkaldte ghettoer. SFI har undersøgt, hvordan kommuner og boligorganisationer har benyttet en række nye værktøjer, der skal skabe en mere afbalanceret beboersammensætning i de almene boligområder.

AF MADS ANDERSEN HØG

Ellerbæk, L.S. og Høst, A.: Udlejningsredskaber i almene boligområder. En analyse af brugen af udlejningsredskaber i almene boligområder. SFI 12:05. ISBN: 978-87-7119-084-7. kr 250,-

Fordommene om almene boligområder som regn-grå betonkasser med ungdomsbander i kælderens sprittere på legepladsen, enlig mødre på bænken og muslimske parallelsamfund bag sløre lever stadig i dele af den offentlige debat.

Det reelle billede er naturligvis langt mere nuanceret – både hvad angår boligernes kvalitet og beboersammensætning. Faktisk har man fra politisk side gennem de sidste ti år stillet en lang række redskaber til rådighed for såvel kommuner som boligselskaber for at få ressourcestærke folk med både uddannelse og arbejde ind i de almene boligområder.

UDBREDT FLEKSIBEL UDLEJNING

SFI har undersøgt 1.127 boligafdelinger for at afdække, hvordan de forskellige redskaber bliver brugt. Nogle af udlejningsredskaberne er specifikt rettet mod udsatte boligområder, mens andre kan anvendes i alle almene boliger. Redskaberne bliver især brugt i afdelinger med sociale udfordringer som fx mange ledige beboere og mange beboere på overførselsindkomster.

Der benyttes bl.a. fleksibel udlejning, der giver ressourcestærke mennesker fortrinsret til en bolig, og som bruges i 47 procent af boligafdelingerne med sociale udfordringer. Ifølge forskernes analyse tyder det på, at fleksibel udlejning bidrager til at fastholde ressourcestærke beboere i udsatte boligområder.

Den erfaring understøttes af adm. direktør Bent Madsen fra Danmarks Almene Boliger:

"Vi har fx fra vores lokale udlejningsaftaler i København erfaret, at fleksibel udlejning er et udbredt middel i forhold

til at få ændret beboersammensætningen i udsatte områder i en mere ressourcestærk retning," siger Bent Madsen, som har siddet i den følgegruppe af eksperter, der har fulgt SFI's arbejde med rapporten.

KOMMUNAL ANVISINGSRET – EN UDFORDRENDE NØDVENDIGHED

Et af de mere omdiskuterede udlejningsredskaber er den kommunale anvisningsret. Reglen giver kommunen ret til at give borgere med akut behov en bolig uden om boligafdelingens almindelige venteliste. Ikke overraskende er kommunerne ifølge SFI-undersøgelsen glade for reglen, som giver dem mulighed for at give nogle af de svageste borgere tag over hovedet.

Men en del forretningsførere i boligafdelinger mener, at anviste borgere fra kommunen gør det ekstra svært for udsatte boligområder af opnå en mere afbalanceret beboersammensætning, forklarer Bent Madsen.

"Det, man kan se i rapporten, er, at i situationer, hvor en boligafdeling er ved at udvikle sig i en belastet retning, så kan den kommunale anvisning gøre, at det går i endnu mere skæv retning. Der kunne man godt ønske sig, at kommunen anviste til andre boligområder," siger han.

Bent Madsen noterer sig, at kommunal anvisning ifølge rapporten bliver brugt "meget, meget flittigt", men han er godt klar over, at kommunerne ofte står i et svært dilemma:

"Som kommunerne også siger i rapporten, så har man nogle steder simpelthen ikke flere almene boliger. Og så er man tvunget til at anvise til boligafdelinger, hvor man helst ellers ville undgå at gøre det. For folk, der er i akut boligbehov, skal selvfølgelig i videst muligt omfang have en bolig."

DEFINITIONEN AF EN GHETTO

Som nævnt er nogle redskaber rettet mod særligt udsatte boligområder – fx fleksibel udlejning eller kombineret udlejning, hvor boligafdelingen får ret til at afvise folk, som fx har været arbejdsløse gennem længere tid. Men hvordan definerer man egentlig et udsat boligområde? Det har SFI-forskerne også arbejdet med i rapporten.

I lovgivningen findes to definitioner af udsatte boligområder. Den ene definition anvendes til reglen om kombineret udlejning og baserer sig udelukkende på beboernes tilknytning til arbejdsmarkedet. Den anden definition er knyttet til den såkaldte ghetto-liste, der blev indført i 2011. I den definition er en ghetto en sammenhængende boligafdeling med mindst 1000 beboere, der opfylder mindst to af følgende tre kriterier:

- Andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande overstiger 50 procent.
- Andelen af beboere i alderen 18-64 år, der er uden tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelse, overstiger 40 procent – opgjort som gennemsnit over de seneste 4 år.
- Antal dømte for overtrædelse af straffeloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer pr. 10.000 beboere på 18 år eller derover overstiger 270 personer.

I rapporten arbejder forskerne med en mere nuanceret definition på udsatte boligområder, fortæller forskningsassistent Lise Sand Ellerbæk:

"Vores definition af udsatte boligområder afviger lidt fra den, man normalt bruger. Det har vi gjort, fordi vi gerne vil have nogle flere dimensioner på – fx når det gælder om at være uden for arbejdsmarkedet. Der er der forskel på, om man er på dagpenge, eller om man er kontanthjælpsmodtager. Vi vægter også unge førtidspensionister tungere end ældre på førtidspension. Vi inddrager desuden etnisk bag-

grund, familiestatus, og hvorvidt de er dømt for strafbare forhold. Så vægter vi de forskellige boligafdelinger, så vi får de 20 procent af afdelingerne, som har den højeste grad af udsathed på baggrund af de her faktorer," forklarer hun.

RAPPORT GIVER IDEER

Den nuancerede definition blev rost af undersøgelsens følgegruppe, fortæller Bent Madsen:

"Det er interessant, når man definerer forskellige grader af udsathed, og så krydser det med de forskellige udlejningsinstrumenter. Det kryds giver de interessante resultater, og det blev rigtig godt modtaget i følgegruppen," siger han.

Direktøren for Danmarks Almene Boliger har dog svært ved at se, at den meget nuancerede definition, der bliver brugt i rapporten, umiddelbart kan overføres til praksis:

"Det er klart, at man kan gøre sådan noget meget finmasket – især når det skal bruges til analyseformål. Men når man kommer ud i praktiske definitioner omkring forskellige boligområder med forskellige udlejningskriterier, så skal man også have en vis stabilitet i målene – forstået på den måde, at man ikke fra det ene år til det andet svinger fra den ene status til den anden," vurderer Bent Madsen, der samtidig vurderer, at rapporten giver et godt tværgående overblik over området.

"Det er klart, at når man læser sådan en rapport, så får man masser af ideer," siger han og opremser i flæng problemstillinger omkring små almene boliger fra 1930'erne og 40'erne, lange ventelister til de kommunale akutlister og, at nogle kommuner – i perioder med mindre pres på boligmarkedet – forsøger at få udsatte borgere ind via den almindelige venteliste i stedet for gennem kommunal anvisning.

Børns helbred påvirker forældres parforhold

At opleve sit barn få konstateret et handicap eller en kronisk sygdom påvirker forældres samliv så meget, at de har større sandsynlighed for at flytte fra hinanden end andre forældre. Det viser ny forskning baseret på SFI's store børneforløbsundersøgelse.

**AF KIRSTEN HOLM-PETERSEN,
FREELANCEJOURNALIST**

Danmark er et velfærdssamfund med fokus på børns og familiers trivsel. Sammenlignet med andre lande har danske børn samlet set gode økonomiske og materielle forhold og et godt helbred. Alligevel synes der at være en sten i skoen: flere forskere har påvist, at hverken handicappede og kronisk syge børn eller deres familier har det så godt, som man måske troede og kunne ønske.

Indtil videre har forskerne i Danmark dog alene kunnet konstatere, at børn, der har fået diagnosticeret et handicap eller en kronisk sygdom, hyppigere end andre børn har forældre, der ikke bor sammen – uden at de dog har kunnet forklare årsagen – om det fx kan skyldes barnets diagnose. Og så har de kunnet skæve til USA, der har været længere fremme med at påvise, at der synes at være en øget sandsynlighed for, at amerikanske forældre bliver skilt, blandt andet fordi deres børn får en diagnose.

UTROLIGT HÅRDT

Nu kan en forsker fra SFI – Det National Forskningscenter for Velfærd – dokumentere samme tendens, som de amerikanske forskere er kommet frem til. Altså at det også i Danmark er sådan, at når en familie får et handicappet eller kronisk sygt barn, kan det være direkte medvirkende til, at forældrene flytter fra hinanden.

"Beskeden om, at ens barn er handicappet eller kronisk sygt, er naturligvis utrolig hårdt for alle forældre. Og det ser altså ud som om, at det for nogle familier er en medvirkende årsag til, at forældrene går fra hinanden. I de tilfælde må vi som samfund se i øjnene, at vi måske ikke hjælper og støtter på den rigtige måde. Og det, uanset at forældrene efter en diagnose får dækket de fleste medicinomkostninger, har adgang til specialister og kan trække på en række faciliteter," siger forskeren bag undersøgelsen, Lisbeth Trille G. Loft.

BARNETS DIAGNOSE SELVSTÆNDIG FAKTOR

Lisbeth Trille G. Loft har i sin undersøgelse brugt talene fra Børneforløbsundersøgelsen, der følger mere end 6000 tilfældigt udvalgte danske børn født i 1995. Studiet af, hvordan børns helbred påvirker forældres parforhold, indeholder 5063 tilfældigt udvalgte børnefamilier. Det er familier, der alle har det til fælles, at forældrene var gift eller samlevende i 1996, hvor forældrene blev interviewet første gang. I alt blev 28 procent af disse børn diagnosticeret, inden de fyldte 12 år: 15 procent med et mindre handicap eller lidelse (f.eks. udtalt allergi eller astma og sukkersyge), og 13 procent med et større handicap eller alvorlig lidelse (fx autisme, blindhed, eller kræft).

Herefter har Lisbeth Trille G. Loft set på forældrenes baggrund og en række oplysninger om familierne, som de selv har oplyst i Børneforløbsundersøgelsen (i 1996, 1999, 2003, og 2007): Om forældrenes uddannelsesbaggrund, om deres egne forældre blev skilt, om de har oplevet depression eller stress, om faren i familien har oplevet arbejdsløshed i perioden 1996 - 2007, om deres økonomi og om, hvorvidt forældrene oplever enighed i forhold til opdragelse af deres børn og arbejdsdelingen i hjemmet.

"Når vi sammenholder alle disse faktorer med, hvor mange af familierne, der oplever et brud, efter at deres barn har fået en diagnose, kan vi se, at brudene ikke alene skyldes nogen af de andre faktorer. Heller ikke dem, vi i forvejen ved, giver større sandsynlighed for skilsmisse, fx at faren bliver arbejdsløs. Nej, oplevelsen af barnets diagnose er en uafhængig faktor," siger Lisbeth Trille G. Loft.

DOBBELT-KLEMME

Forklaringen på, hvorfor barnets diagnose fører til en øget sandsynlighed for, at forældrenes samliv ophører, kender Lisbeth Trille G. Loft ikke. Det eneste hun kan sige er, at

tallene viser, at børn med et handicap eller en kronisk lidelse undervejs i deres barndom har en større risiko end andre børn for at komme til at bo hos kun den ene af forældrene.

Det bekymrer Lisbeth Trille G. Loft, fordi man ved, at relativt mange handicappede og kronisk syge børn vokser op i familier, hvor der i forvejen er en social slagside. Dertil kommer, at det er både en økonomisk og følelsesmæssig udfordring at have et handicapet eller sygt barn.

"Disse børn risikerer at havne i en slags dobbelt-klemme fordi de både har et handicap eller en kronisk sygdom og vokser op i et hjem med kun en forælder," siger Lisbeth Trille G. Loft og tilføjer:

"Mit ærinde er ikke at sige, at skilsmisse og samlivsbrud i sig selv er dårligt for disse familier. Det kan man aldrig vide. Heller ikke, at skilsmissen eller bruddet er nogens skyld. Men jeg tænker, at min undersøgelse sætter spørgsmålstegn ved, om vi altid giver familier med handicappede eller kronisk syge børn den støtte og hjælp, de har brug for," siger Lisbeth Trille G. Loft.

"TALLENE VISER, AT BØRN MED ET HANDICAP ELLER EN KRONISK LIDELSE UNDERVEJS I DERES BARNDOM HAR EN STØRRE RISIKO END ANDRE BØRN FOR AT KOMME TIL AT BO HOS KUN DEN ENE AF FORÆLDRENE."

Den videnskabelige artikel "Child Health and Parental Relationships" er publiceret i International Journal of Sociology, vol. 41, no. 1, Spring 2011, pp. 27-47.

Colloquium i København

I slutningen af maj mødes 150-200 forskere fra hele verden i København til Campbell Colloquium 2012, en fast årlig konference i det globale Campbell-samarbejde, som SFI deltager i. Blandt dem er psykologer, kriminologer, socialforskere og mange andre. Fælles for dem er, at de arbejder med at dokumentere, hvad der virker i sociale indsatser.

AF TRINE JØRGENSEN

Hvordan sikrer man sig overblik og viden om, hvilke interventioner og programmer der virker bedst over for en given social problemstilling? Det spørgsmål står i centrum af det globale Campbell-samarbejde, og metoden er de såkaldte systematiske Campbell-forskningsoversigter, som på hver sit område opsummerer al tilgængelig forskning om virkningen af en social indsats. I Danmark er arbejdet forankret på SFI i form af SFI Campbell.

"Campbells forskningsoversigter udføres efter helt fastlagte metoder, der sikrer en systematik i, hvordan man udvælger studier til oversigten, hvordan man vurderer dem, og hvordan man analyserer deres resultater", fortæller forskningsleder for SFI Campbell, Mette Deding. "Formålet er at få et nøgternt overblik over den viden, der findes på et givent område globalt set."

Det er netop de metodiske udfordringer i at lave en forskningsoversigt, der er emnet for det årlige Campbell Colloquium, der i år finder sted i København. Over tre dage samles forskere fra primært Skandinavien, USA, Storbritannien og Canada for at diskutere litteratursøgning, metaanalyser og andre aspekter af arbejdet.

EFTERFØLGES AF PRAKTIKERKONFERENCE

Men også for dem, der er mere interesseret i resultaterne end metoderne, er der godt nyt. Forsker-colloquium efterfølges af en endags-konference den 1. juni, hvor praktikere kan høre mere om de resultater, der kommer ud af oversigterne.

"Vi har valgt at arrangere en konference for praktikere i umiddelbar forlængelse af forskerkonferencen, så de, der arbejder på det sociale område, får lejlighed til at høre om og debattere de nyeste forskningsresultater. Vi har lagt fokus på forskning om udsatte børn og unge, og de internationale forskere vil bl.a. præsentere forskningsoversigter om familierapeutiske programmer og mentorordninger for kriminelle unge, suppleret af danske forskere og praktikere, der sætter resultaterne i kontekst", fortæller Mette Deding.

Du kan læse mere om colloquium på www.sfi.dk/cc2012. Praktikerkonferencen åbner for tilmelding i starten af marts via SFI's hjemmeside.